MÛSÂ BİN TALHA (ET-TEYMÎ)

Tabiînin devrinde yetişen büyük fıkıh âlimlerinden. Adı, Mûsâ bin Talha bin Ubeydullah el-Kureşî et-Teymî'dir. Künyesi Ebû Îsâ'dır. Ebû Muhammed el-Medenî de denirdi. Babası, Cennetle müjdelenen ve kendilerine "Aşere-i mübeşşere" adı verilen on kişiden biri olan Talha bin Ubeydullah'dır. Annesi, Halvet binti Ka'ka' bin Saîd bir Zürâre'dir. Resûlullah efendimiz zamanında dünyâya geldi. İsmini Peygamberimiz koydu. Sonra Kûfe'ye yerleşti. Muhtâr-ı Sekâfî'nin Kûfe'de ayaklanmasından sonra Basra'ya gitti. Babası ile birlikte Cemel vak'asında Hazreti Âişe'nin yanında idi. Esîr oldu. Hazreti Ali kendisini serbest bıraktı. 103 (m. 771) senesinde vefât etti.

Eshâb-ı kiramdan birçoğu ile görüştü. Onların ilim meclislerinde bulunup, sohbetleri ile yetişti. Hadîs ve fıkıh ilimlerinde büyük âlim oldu. O, babası Talha, Osman bin Affân, Ali bin Ebî Tâlib, Zübeyr bin Avvâm, Ebû Zer Gıfari, Ebû Hüreyre, Hazreti Muâviye bin Ebû Süfyân, Hazreti Âişe ve daha birçok sahâbîden ilim alıp hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden de, oğlu İmrân ve Hafîd, kardeşi İshâk ve onun oğlu Mûsâ, Ebû Mâlik Sa'd bin Târık ve daha pekçok âlim, ilim alıp hadîs-i şerîf rivâyette bulunmuşlardır. Eshâb-ı kiramdan birçoğu ile görüştü. Onların ilim meclislerinde bulunup, sohbetleri ile yetişti. Hadîs ve fıkıh ilimlerinde büyük âlim oldu. O, babası Talha, Osman bin Affân, Ali bin Ebî Tâlib, Zübeyr bin Avvâm, Ebû Zer Gıfari, Ebû Hüreyre, Hazreti Muâviye bin Ebû Süfyân, Hazreti Âişe ve daha birçok sahâbîden ilim alıp, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden de, oğlu İmrân ve Hafîd, kardeşi İshâk ve onun oğlu Mûsâ, Ebû Mâlik Sa'd bin Târık ve daha birçok âlim, ilim alıp hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuşlardır.

Mûsâ bin Talha, zamanının en büyük âlimlerindendi. Çok fasîh konuşurdu. Fazîletleri ve insanları doğru yola da'vet etmesi çok olduğundan "Mehdî" (Hidâyete kavuşturan kimse) lakabı verilmiştir. Abdülmelik bin Ömer diyor ki, "Zamanımızda insanların en fasîhi dört kişidir. Bunlar, Mûsâ bin Talha, Kubeysa bin Câbir, Yahyâ bin Ya'mer, (Veya Hasan-ı Basrî) ve Ubeydullah bin Herim es-Selûlî'dir." Âsım bin Ebî Nüceyd ise, "İnsanların en fasîhi üç kişidir. Bunlar Mûsâ bin Talha, Kubeysa bin Câbir ve Yahyâ bin Ya'mer'dir" dedi. Hâlid bin Sümeyr şöyle anlatıyor: "Muhtâr-ı Sekâfî, Kûfe'de insanları halifeye karşı isyana teşvik edip ayaklanınca, Mûsâ bin Talha, yanımıza geldi, insanlar onu Mehdî (hidâyete götüren) olarak görüyorlardı. Hemen ona rağbet edip etrâfına üşüştüler. Bir de gördüler ki, o fazla konuşmaz hep sükût eder, az konuşur, uzun ve şiddetli hüzünlenirdi." Birgün Ömer bin Abdülazîz, büyük âlim Ebû Burde'ye, "Kûfe'de senin kadar yaşayan ve senin gibi ilmi çok olan kimse var mı?" diye sormuştu. Onun da, Mûsâ bin Talha'yı söylediği bildirildi.

O, hadîs ilminde sika (güvenilir, sağlam) bir râvi idi. Çok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Iclî (radıyallahü anh) O'nun hakkında dedi ki: "O, Tabiînin sika râvilerinden ve seçilmiş büyüklerindendi." Ve bir kerresinde de: "O Kûfeli sika râvilerden olup sâlih bir zât idi" dedi. Ebû Hatim de: "O, Talha bin Ubeydullah'ın diğer oğlu Muhammed'den sonra en faziletlisi, kıymetlisi idi. Yaşadığı devirde ona (Mehdî) denilirdi" dedi. İbn-i Hirâş da, Onun için: "O, müslümanların ileri gelenlerindendi" demişti.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ba'zıları şöyledir:

Eshâb-ı kiramdan ba'zıları, bir gün Resûlullah efendimize: "Yâ Resûlallah! Biz, sana selâmı öğrendik. Pekâlâ (salât) nasıl olur?" diye sordular. Buyurdu ki: "Allahümme salli a'lâ Muhammedin ve a'lâ âli Muhammedin ve bârik a'lâ Muhammedin kemâ salleyte ve bârekte a'lâ İbrâhîme ve a'lâ âli İbrâhîme İnneke hamîdün mecîd" deyiniz!"

Birgün Resûlullah efendimize biri geldi ve: "Bana öyle bir amel, iş göster ki, o beni Cennete yaklaştırsın ve Cehennemden uzaklaştırsın." diye sordu. Resûlullah (aleyhisselâm) Ona buyurdu ki: "Allaha kulluk et ve O'na bir şeyi ortak koşma! Namazını dosdoğru kıl! Zekâtını ver ve akrabanı ziyâret et!" Resûlullah efendimiz böyle buyurduktan sonra adam dönüp gitti. O gidince yine buyurdu ki: "O adam kendisine emredileni yaparsa Cennete girer."

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-10, sh. 350

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-4, sh. 371

3) El-A'lâm cild-7, sh. 323